

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Begäran om yttrande över promemorian "Strandskyddet vid små sjöar och smala vattendrag"

Er beteckning: KN2024/02252

Sammanfattning

- Strandskyddet bör vara 10 meter invid små sjöar och smala vattendrag.
- Det ska vara enkelt för en enskild att avgöra var strandskydd råder. Lagförslaget innebär att det inte går att avgöra på något enkelt sätt.
- Lagförslaget innebär att det pågående arbetet med att digitalisera strandskyddet försvåras.
- 7 kap. 18 i § bör inte införas.
- Möjligheten att upphäva strandskyddet vid små sjöar och vattendrag i 7 kap. 18 punkt 2 bör finnas kvar.
- Möjlighet att införa strandskydd i det enskilda fallet är positivt. Länsstyrelsen behöver dock tillföras resurser för att kunna genomföra ett sådant uppdrag.
- Det är rimligt att utökat strandskydd upp till 300 meter inte får finnas för små sjöar och smala vattendrag.
- För att uppnå acceptans för strandskyddet är det mycket angeläget att det blir lika i hela Sverige.

Yttrande

Strandskyddet bör vara 10 meter invid små sjöar och smala vattendrag

Länsstyrelsen anser att det inte är rimligt att ha så mycket strandskydd som 100 meter invid små sjöar och smala vattendrag. Strandskyddet bör minskas ner till 10 meter vid dessa sjöar och vattendrag.

Enligt vissa studier finns de viktigaste biologiska värdena i normalfallet inom 30 meter från strandlinjen (prop. 2013/14:214 s. 21). Länsstyrelsens erfarenhet är dock, efter att de senaste 10 åren ha hanterat ärenden om upphävande av strandskydd vid små sjöar och vattendrag, att det i de flesta fall räcker att behålla strandskyddet inom 10 meter från strandlinjen. Dessa 10 meter är viktiga för att tillgodose strandskyddets syften. Det finns ofta höga värden för växt- och djurlivet i och nära småvatten. De bidrar till att bibehålla den blå och gröna infrastrukturen, vilket är mycket viktigt för många arter och för att upprätthålla ekosystemens funktion. Strandzonen behövs för att bevara goda livsvillkor i vattenmiljön. Små sjöar och smala vattendrag kan även ha betydande värden för det allmänna friluftslivet såväl inom som utanför tätorter. Att behålla en mindre del av strandskyddet och därmed den fria passagen invid små sjöar och smala vattendrag behövs för att vi ska ha någon chans att nå våra miljömål så som exempelvis "Levande sjöar och vattendrag" och "Ett rikt växt- och djurliv". Vid små sjöar och vattendrag finns ofta brynmiljöer och andra variationsrika miljöer som är viktiga för biologisk mångfald.

Att minska strandskyddet från 100 meter till en kortare sträcka är angeläget för samhället. Strandskydd från små sjöar och smala vattendrag kan hindra fastighetsbildning. Vid planläggning är det ytterst sällan planområdet ligger just där på grund av dessa vatten. Samhällen som vill utvecklas och får avslag på grund av strandskydd från små sjöar och smala vattendrag gynnar vare sig den regionala utvecklingen eller behovet av att bostäder tillgodoses. Vidare hindras turismdestinationer som vill expandera orimligt av strandskydd från små sjöar och smala vattendrag och centralorter kan begränsas att utvecklas klimatsmart så till vida att förtäta invid befintlig bebyggelse kan hindras genom dessa vatten. Att en fri passage finns kvar är dock angeläget även inom bebyggda området. Små sjöar och smala vattendrag är viktiga för avrinning. Inte minst i tätorter där hårdgjorda ytor finns.

Strandskydd på 100 meter invid små sjöar och smala vattendrag är inte motiverat utifrån behovet för naturmiljön och det allmänna friluftslivet. Att ha ett mer omfattande strandskydd än vad som är motiverat gör att acceptansen för strandskyddet minskar. Dessutom ska kommuners och myndigheters tid användas på ett resurseffektivt sätt. Det går åt mycket tid för kommuner och myndigheter att hantera frågor om strandskydd.

Länsstyrelsen bedömer att acceptansen för strandskyddet kommer öka om det har en rimligare utformning. Med ett strandskydd på 10 meter undviks många intressekonflikter samtidigt som de flesta av strandskyddets värden invid små sjöar och vattendrag bibehålls.

Kritik mot utformningen av lagförslaget

Länsstyrelsen har invändningar mot hur lagförslaget är utformat. Bestämmelsen innehåller ett antal svårtolkade begrepp som gör det svårt att i praktiken avgöra var strandskydd råder. Enskilda medborgare förutsätts själva göra bedömningen om en sjö eller vattendrag omfattas av strandskydd. Att vidta en åtgärd inom strandskyddsområde är förenat med straffansvar. Ska enskilda, med risk för straffansvar, göra bedömningen om en sjö eller vattendrag omfattas av strandskydd måste lagstiftningen vara tydligare. Bestämmelsen behöver, i enlighet med legalitetsprincipen, vara formulerad på ett sätt som gör att det inte råder något tvivel om strandskydd råder på en plats.

Länsstyrelsens och kommunernas uppgift att bedriva tillsyn av överträdelser inom strandskydd bedöms i många fall bli mycket svår. Vattendrag varierar vanligen i bredd längs sin sträckning, och har olika vattenföring olika tider på året vilket gör det svårt att bevisa om det råder strandskydd eller inte vid ett vattendrag som är omkring två meter eller en sjö som är omkring en hektar. Det finns också en risk att Länsstyrelsen kommer att få väldigt många frågor, både från kommunerna och enskilda, om en viss sjö eller ett visst vattendrag omfattas av strandskydd, så som förslaget är utformat. Frågor som Länsstyrelsen kommer att ha svårt att svara på.

Länsstyrelsen anser att bästa sättet att göra det tydligt var strandskydd råder är att koppla det till en legalt bindande karta. Det är troligtvis den enda lösningen som har tillräckligt hög grad av tydlighet. Länsstyrelsen kan även konstatera att de länsstyrelser

som har upphävt strandskyddet vid mindre sjöar och vattendrag samtliga har valt en sådan konstruktion (se SOU 2020:78 s. 65 ff).

Länsstyrelsen anser därför att förslaget i sin helhet bör skickas tillbaka till klimat- och näringsdepartementet med mål att utreda möjligheten att med digitala medel ta fram en karta över alla vattenområden som ska omfattas av strandskydd i Sverige. Observera att strandskyddet då med fördel kan differentieras på så vis att 10 meter strandskydd råder för de minsta sjöarna och vattendragen.

Digitalisering av strandskyddet

Arbetet med att digitalisera strandskyddet pågår och är i sin slutfas. Lagförslaget påverkar digitaliseringen av strandskyddet och möjligheten att enkelt se på en karta var strandskydd råder. En blå linje på kartan kan i många fall representera ett betydligt bredare vattendrag än 2 meter. För att digitaliseringen av strandskydd ska fortsätta vara tillförlitlig bör ett nytt lagförslag förankras i en digital karta där det tydligt framgår var strandskydd råder. Ett nytt lagförslag bör ta hänsyn till om vissa län kan ha undantagit för många och för breda vattendrag från strandskydd.

Förslaget 7 kap. 18 i §

Länsstyrelsen ser inget behov av att införa en bestämmelse om möjligheten att begränsa strandskyddets omfattning ytterligare, i enlighet med 7 kap. 18 i §, i dagsläget. Förslaget bedöms också för långtgående.

Upphävandemöjligheten i 7 kap. 18 § första stycket 2 miljöbalken tas bort

Promemorias förslag att Länsstyrelsens nuvarande möjlighet att i enskilda fall upphäva strandskydd som gäller vid en liten sjö eller ett litet vattendrag ska tas bort innebär att strandskyddet stärks för de sjöar som är omkring 1 hektar eller lite större, och vattendrag som är omkring 2 meter eller lite bredare. Ur naturmiljö- och friluftslivssynpunkt är detta positivt. För enskilda är det negativt då möjligheten att differentiera strandskyddet tas bort. Det blir inte

längre möjligt att be Länsstyrelsen göra en bedömning hur mycket strandskydd som behövs i det enskilda fallet.

Länsstyrelsen anser att möjligheten att upphäva strandskyddet i det enskilda fallet har varit viktig för att öka acceptansen för strandskyddet. Möjligheten att upphäva strandskyddet i det enskilda fallet vid små sjöar och vattendrag bör finnas kvar i någon form.

Om lagförslaget genomförs anser Länsstyrelsen dock att det är bra med övergångsbestämmelser för pågående ärenden.

Beslut om strandskydd i det enskilda fallet

Det är positivt att Länsstyrelsen i det enskilda fallet får besluta att strandskydd upp till 100 m från strandlinjen ska gälla för små sjöar och smala vattendrag. Då det innebär en ny uppgift för Länsstyrelsen bör motsvarande resurser tillföras Länsstyrelsens budget.

Det ska inte vara möjligt att utvidga strandskyddet vid små insjöar och smala sträckor av vattendrag

Det är rimligt att utökat strandskydd upp till 300 meter inte får finnas för små sjöar och smala vattendrag. Ett sådant värde av närhet till strand finns inte på det avståndet.

Gamla länsbeslut bör tas bort

Strandskyddet är inte lika över landet. Länsstyrelsen anser att detta är mycket angeläget att åtgärda eftersom olikheterna inte är motiverade utifrån strandskyddets syften. Hälften av alla län har undantag som gör att strandskydd inte råder i en sådan omfattning som dagens lagtext avser. För att skapa en acceptans för strandskyddet bör det vara en likalydande lagstiftning och uttolkning i hela landet. Länsstyrelsen i Dalarnas län anser att i jämförelse med de särskilda länsbesluten om undantag så är ett generellt 10 meters strandskydd att föredra vid små sjöar och smala vattendrag med de skäl som anges i detta remissvar.

Övriga synpunkter

- Justera lantmäterilagstiftningen så att strandskydd vid små sjöar och smala vattendrag inte stoppar lantmäteriförrättningar såvida de inte uppenbart strider mot strandskyddets syften.
- Krav på fri passage i dispenser och upphävande av strandskydd bör finnas kvar.
- Gör det enklare att upphäva strandskyddet enligt 7 kap. 18 § punkt 1. Paragrafen är i dagsläget i princip omöjlig att tillämpa men det skulle kunna bli en värdefull ventil för att öka acceptansen för strandskyddet.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Helena Höij med naturvårdshandläggare Charlotte Wells som föredragande. I den slutliga handläggningen har också enhetschef Jemt Anna Eriksson (enheten för naturskydd), jurist Patrik Ekström, länsarkitekt Frida Ryhag medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.